

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32847/ln.2020.10.29>

Нікіфоренко В.С.

к.н. з держ. упр., докторант

ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»

ПРО ЗАХОДИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СПАЛАХУ ГОСТРОЇ РЕСПІРАТОРНОЇ ХВОРОБИ COVID-19, СПРИЧИНЕНОЇ КОРОНАВІРУСОМ SARS-COV-2

Постановка проблеми. Сьогоднішня соціально-економічна, санітарно-епідеміологічна та безпекова ситуація, яка склалася з поширенням коронавірусу COVID-19, виявила у світі пацифістські позиції до ризиків щодо втрати здоров'я та життя людини від небезпечних респіраторних хвороб, що проявилися через низьку готовність багатьох високорозвинутих країн до реагування на загрозу масштабної пандемії, засвідчила недосконалість національних систем забезпечення національної безпеки, а також наявність суттєвих уразливостей у різних сферах зокрема, охорони здоров'я, економічної, інформаційної та безпекової сфери тощо.

Формулювання завдання дослідження. Дослідити заходи, що здійснюються органами Державної прикордонної служби України щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Виклад основного матеріалу. Україна, як і більшість країн світу, також зіштовхнулася з низкою проблемних питань реагування на загрози національній безпеці щодо санітарно-епідемічного благополуччя населення у зв'язку з поширенням коронавірусу COVID-19, серед яких:

- неможливість раннього виявлення, оцінювання і попередження загрози;
- відсутність достатніх спроможностей, резервів, альтернативних стратегій на випадок кризової ситуації;

- відсутність або неактуальність планів комплексного реагування, єдиних стандартів та узгоджених протоколів дій (зокрема щодо запровадження обмежувальних заходів в умовах карантину) на державному, регіональному та місцевому рівнях;

- недостатній рівень готовності медичного персоналу і правоохоронних органів до дій в умовах кризової ситуації та карантинних обмежень;

- неготовність органів державної влади, більшості підприємств і населення працювати в умовах карантинних обмежень, у т. ч. дистанційно;

- повільне реагування з боку уповноважених державних і місцевих органів антикризового управління, низька ефективність координації заходів на різних рівнях, у т. ч. через недоліки законодавства та / або його невиконання;

- недосконалість системи стратегічного планування й аналізу в державі, у т. ч. в частині проведення комплексної оцінки впливу загрози та відповідних заходів реагування на різні сфери національної безпеки, моніторингу ефективності заходів реагування.

Невирішеність зазначених проблемних питань не лише знижує ефективність опору поширенню епідемії в країні, але й здатна спричинити низку нових загроз, серед яких можливість розгортання масштабної економічної кризи, значне погіршення умов життя населення, ускладнення криміногенної ситуації, зростання соціальної напруги, поширення протестних настроїв у суспільстві тощо [7].

Це зумовлює актуальність завдання для розвитку сектору безпеки й оборони як основного інструменту реалізації державної політики у сферах національної безпеки й оборони, удосконалення систем його забезпечення, враховуючи, що основною метою є формування здатності держави та громадянського суспільства протистояти загрозам різного епідеміологічного походження, негайного реагування на зміни безпекового середовища, прийняття продуманих та адекватних ситуації (реаліям), кваліфіковані, обґрунтовані управлінські рішення з координації діяльності органів безпеки й оборони для організації та проведення протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, а також можливості швидко відновлюватися після кризи, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

На жаль, традиційна практика державного управління в Україні – удавати, що проблем завтрашнього дня не існує або вони настільки далекі, що й думати про них немає чого. Тим часом ці проблеми можна й треба вирішувати вже сьогодні. «Неправда пригнічує і протидіє, – як зазначав Григорій Сковорода, – але тим більше бажання боротися з нею». І нам сьогодні це необхідно робити задля самого виживання України, навіть більше – задля того, щоб було навіщо вижити й жити далі [2].

Нині за умов спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19 невизначеність щодо структури, цілей і завдань системи забезпечення національної безпеки України, відсутність необхідного рівня координації дій і чіткого порядку взаємодії її суб'єктів при реагуванні, у т. ч. на глобальні загрози та ризики у кризовий період, спричинений коронавірусом SARS-CoV-2, є суттєвими перешкодами для реалізації ефективної політики державного реагування на загрози національній безпеці щодо забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Аналіз процесу реагування на поширення COVID-19 засвідчує, що вжиття термінових (у т. ч. обмежувальних) заходів можна було

би здійснити значно швидше і послідовніше, якби в Україні існувала Державна система захисту критичної інфраструктури, яка передбачає наявність (згідно із кращим міжнародним досвідом):

– ефективних управлінських інструментів для забезпечення міжсистемної та міжвідомчої взаємодії, включаючи постійно діючий координаційний орган;

– напрацьованих планів, а також процедур координації дій, взаємодії та обміну інформацією між національними (державними) системами безпеки та кризового реагування, їх суб'єктами;

– національної мережі ситуаційних та інформаційно-аналітичних центрів, які забезпечують необхідну інформаційно-аналітичну підтримку процесу прийняття рішень у кризових ситуаціях, пов'язаних із критичною інфраструктурою;

– переліку (реєстру) об'єктів і систем, віднесених до національної критичної інфраструктури та, за необхідності, критичної інфраструктури місцевого рівня;

– надійну підтримку з боку приватного сектору, засновану на принципах розбудови державно-приватного партнерства, зафіксованих у національному законодавстві, стратегічних і концептуальних документах, у т. ч. у сфері забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури [1].

Тому ефективне реагування на глобальні загрози та ризики для здоров'я і санітарно-епідемічного благополуччя населення потребує побудови принципово нової системи забезпечення національної безпеки України, що забезпечує скоординовану, законодавчо регламентовану діяльність її суб'єктів, спрямовану на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності, у т. ч. в безпековій сфері, пов'язаної з проведенням протиепідемічних заходів. Успішне реформування і вдосконалення цієї системи можливе лише на основі чіткої правової регламентації її

складу, структури та функцій і має бути дієво інтегрованою у систему міжнародної безпеки щодо епідеміологічного нагляду та моніторингу, біобезпеки тощо.

Серед науковців, які досліджують зазначену проблему, необхідно виділити вчених Національного інституту стратегічних досліджень, які у своїх аналітичних довідках вказують на те, що для вирішення завдань забезпечення національної безпеки України, зокрема щодо збереження санітарно-епідемічного благополуччя населення, суб'єкти сектору безпеки й оборони України повинні ефективно взаємодіяти в установленому порядку з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, неурядовими (волонтерськими) організаціями й об'єднаннями, установами і підприємствами, у т. ч. оборонно-промислового комплексу, громадянами, відповідними суб'єктами інших держав. Фахівці зазначають, що кризова ситуація, зумовлена поширенням коронавірусу COVID-19, актуалізує питання формування відповідної правової бази й організаційної системи, розвитку її окремих складників, у т. ч. кризового менеджменту, що дозволить забезпечити високий рівень готовності держави і суспільства до реагування на широкий спектр загроз різного походження, а також безперервність основних процесів у державі.

Виходячи з цього, а також з урахуванням проблемних питань, які виявилися під час реалізації заходів протидії поширенню коронавірусу COVID-19 в Україні, доцільною, на думку експерта відділу стратегічного планування центру безпекових досліджень Національного інституту стратегічних досліджень, є реалізація низки невідкладних і перспективних заходів:

1. Створення багаторівневої системи оцінки ризиків та удосконалення стратегічного планування й аналізу як важливих елементів кризового управління і прийняття рішень у сфері національної безпеки. Зокрема, зазначена система має охоплювати такі процеси: оцінювання і ранжування ризи-

ків і їх наслідків, розробку сценарних прогнозів, оцінювання відповідних спроможностей, виявлення уразливостей, візуалізацію і поширення отриманих результатів, моніторинг і перегляд оцінок ризиків. Зазначена система має бути багаторівневою, тобто функціонувати як на національному, так і на регіональному рівні.

Започаткування такої роботи потребує певного часу для організації діяльності. Водночас доцільно невідкладно:

- провести комплексний аналіз ефективності заходів, що вживаються з метою недопущення поширення COVID-19 і наслідків, які може спричинити тривале збереження обмежувальних заходів в умовах карантину для економіки та соціальної стабільності;
- з урахуванням усіх виявлених ризиків визначити доцільний термін тривалості режиму карантину;
- розробити план антикризових економічних і соціальних заходів.

2. Удосконалення кризового менеджменту.

З метою удосконалення кризового менеджменту, у т. ч. у контексті реалізації базових рекомендацій НАТО щодо стійкості, Кабінету Міністрів України доцільно вжити таких заходів:

- забезпечити безперебійну діяльність підприємств, установ, організацій, які виробляють товари та надають послуги, що критично важливі для потреб населення й органів сектору безпеки й оборони України;
- визначити заходи щодо забезпечення безперервності виконання функцій управління на загальнодержавному, регіональному, місцевому рівнях в умовах надзвичайної ситуації, надзвичайного стану й особливого періоду, у т. ч. стосовно створення резервних потужностей для забезпечення безперервної роботи організації, зокрема визначення резервних приміщень, які можуть бути використані у разі унеможливлення користування основними, альтернативних джерел живлення для електрообладнання, мінімально необхідного резерву засобів індивідуального захисту

працівників, питної води та продуктів харчування, можливостей транспортно-логістичного забезпечення тощо; створення необхідних умов для роботи у дистанційному режимі, забезпечення у разі необхідності осіб, уповноважених на виконання функцій держави, засобами захищеного зв'язку та мобільними технічними засобами;

– розробити плани заходів щодо забезпечення безперервного постачання питної води, продуктів харчування, енергоресурсів, транспортного сполучення і зв'язку, надання первинної медичної допомоги та логістичних послуг (зокрема на випадок евакуації або тимчасового переміщення) в умовах надзвичайної ситуації, надзвичайного стану або особливого періоду як для населення, так і для державних органів (передусім сектору безпеки й оборони) та об'єктів критичної інфраструктури.

3. Для розвитку потенціалу стійкості місцевих громад і регіонів має бути продовжена робота щодо формування регіональних і місцевих центрів безпеки. Доцільно також сформувати постійно діючі механізми взаємодії органів державної та місцевої влади, неурядових організацій, приватного бізнесу і міжнародних партнерів із питань забезпечення національної стійкості (на національному і місцевому рівнях).

Експерт зазначає, що попередні етапи, які передбачали ідентифікацію й оцінку загроз і визначення уразливостей, розробку відповідних планів і формування спроможностей, а також забезпечення готовності до реагування, виявилися не реалізованими. Проте вже зараз необхідно готуватися до наступного етапу – відновлення. Очевидно, що він передбачатиме не лише реабілітацію людей після хвороби та підвищеного психологічного навантаження, але й реагування на нові загрози, спричинені наслідками обмежувальних заходів, у т. ч. економічні та соціальні дисбаланси [7].

Враховуючи думку компетентних у питаннях здійснення безпекових досліджень експертів Національного інституту стратегічних

досліджень щодо реалізації заходів у сфері протидії поширенню COVID-19 і загальні висновки інституту щодо їх впровадження органами державної влади та місцевого самоврядування, вбачаємо за необхідне зосередитися на актуальних питаннях забезпечення національної безпеки у сфері безпеки державного кордону, а саме прийняття управлінських рішень із координації діяльності органів Державної прикордонної служби України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Перспективну потребу вдосконалення державного реагування на загрози національній безпеці України щодо забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та впровадження невідкладних заходів органам Державної прикордонної служби України щодо запобігання поширенню на території України масштабної пандемії значною мірою зумовлено рішенням Ради національної безпеки і оборони України, що введений у дію Указом Президента України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, а саме:

1) Указом Президента України від 13 березня 2020 р. № 87/2020 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 березня 2020 р. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», яким визначено комплекс першочергових заходів щодо дотримання правопорядку під час реалізації плану із запобігання поширенню COVID-19 [4];

2) Постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (зі змінами та доповненнями від 16 березня 2020 р. № 215; від 02 квітня 2020 р. № 255) [3];

3) Розпорядженнями Кабінету Міністрів України:

– від 14 березня 2020 р. № 287-р «Про тимчасове обмеження перетинання державного кордону, спрямоване на запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (зі змінами та доповненнями від 16 березня 2020 р. № 290-р; від 15 квітня 2020 р. № 422-р; від 24 квітня 2020 р. № 439-р) [6];

– від 13 березня 2020 р. № 288-р «Про тимчасове закриття деяких пунктів пропуску через державний кордон і пунктів контролю і припинення в них пішохідного сполучення» (зі змінами та доповненнями) [5].

Отже, за результатами аналізу сучасної міжнародної, суспільно-політичної, санітарно-епідеміологічної та безпекової ситуації на державному кордоні України та на виконання завдань керівництва й Уряду держави нами запропоновано та впроваджено комплекс цілеспрямованих управлінських дій (заходів) із боку органів Державної прикордонної служби України щодо реалізації плану запобігання занесенню і поширенню на території України коронавірусу з Китаю, а також Національного плану протиепідемічних заходів реагування на поширення вірусу.

I. Забезпечено за компетенцією нормативне врегулювання тимчасових обмежень щодо порядку переміщення через державний кордон осіб і транспортних засобів:

– розроблено та подано встановленим порядком до Кабінету Міністрів України проекти трьох розпоряджень Уряду (на виконання Указу Президента України від 13 березня 2020 р. № 87/2020 і розпоряджень Уряду від 13 березня 2020 р. № 288-р та від 14 березня 2020 р. № 287-р, зі змінами відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України від 16 березня 2020 р. № 290-р, від 02 квітня 2020 р. № 370-р та від 24 квітня 2020 р. № 439 щодо невідкладних заходів спрямованих на запобігання поширенню територією України COVID-19, ДПСУ вжито заходів

щодо тимчасового закриття ППр та обмеження руху через них і КПВВ), які були прийняті та вступили у дію:

1) від 14 березня 2020 р. № 287-р «Про тимчасове обмеження перетинання державного кордону, спрямоване на запобігання поширенню на території України COVID-19»;

2) від 13 березня 2020 р. № 288-р «Про тимчасове закриття деяких пунктів пропуску через державний кордон і пунктів контролю і припинення в них пішохідного сполучення»;

3) від 02 квітня 2020 р. № 370-р «Про внесення змін у додатки 1 і 2 до розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 березня 2020 р. № 288».

II. Організовано контроль і забезпечено оперативне реагування на зміни обстановки:

– забезпечено цілодобову, безперервну роботу ситуаційних груп у АДПСУ, РУ й органах ДПСУ;

Опрацьовано розпорядження АДПСУ від 28 січня 2020 р. № 18.

– налагоджено оперативну взаємодію, організовано та забезпечено передачу (обмін) інформацією між представниками ситуаційної групи АДПСУ та державними установами «Центр громадського здоров'я МОЗ», «Лабораторний центр на повітряному транспорті МОЗ», а також Ситуаційного центру МВС України;

Так, станом на 01 травня 2020 відповідно до Алгоритму було опрацьовано та передано інформацію по 194 автомобілям та автобусам, 103 авіарейсам більш як по 21 903 особам. З лютого по травень від ЦГЗ представниками ДПСУ самостійно після опрацьованих інформаційних згод та експрес-тестувань СКП встановлено 576 осіб, у яких лабораторно підтверджено наявність COVID-19.

– здійснюється щотижневне інформування:

– щосереди – Офісу Президента України та Кабінету Міністрів (відповідно до доручення Прем'єр-міністра України від 11 квітня 2020 р. № 13383/85/1-20 від 11 квітня 2020 р.) – про виконання заходів, передбачених протокольним рішенням за результатами

селекторної наради (25 березня 2020 р.) під головуванням Президента України;

– щочетверга – ДСНС (за результатами наради (15 квітня 2020 р.) членів Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій під головуванням Прем'єр-міністра України) – про стан виконання завдань, визначених щочетверга відповідними резолюціями та протоколами засідань Державної комісії.

У період із 16 квітня по 05 травня 2020 р. здійснено 3 інформування.

III. Організовано діяльність органів охорони кордону з питань забезпечення здійснення прикордонного контролю та виконання тимчасових обмежень:

– здійснювався відбір інформованої згоди особи на проведення протиепідемічних і профілактичних заходів у ППР і КПВВ (у період із 22 березня до 25 квітня 2020 р. відповідно до постанови Головного державного санітарного лікаря України (від 21 березня 2020 р. № 2 зі змінами);

– проводяться заходи щодо контролю за наданням згоди на самоізоляцію з використанням електронного сервісу «Дій вдома» визначеною категорією осіб (із 25 квітня 2020 на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 № 211 (зі змінами, внесеними постановою від 22 квітня 2020 р. № 291);

– визначений комплекс організаційних і практичних заходів органам ДПСУ щодо запобігання поширення на території України COVID-19;

Опрацьовано наказ АДПСУ «Про виконання завдань у режимі надзвичайної ситуації» від 27 березня 2020 р. № 179-АГ та розпорядження «Про виконання завдань» від 27 квітня 2020 р. № 25/2917.

– віддано низку розпоряджень РУ та ООДК із питань забезпечення здійснення прикордонного контролю та виконання тимчасових обмежень.

Зокрема щодо:

– проведення опитування й анкетування осіб, які прибули прямими або транзитними

авіарейсами з КНР, і передачу таких анкет представникам санітарно-карантинних підрозділів;

– забезпечення в пунктах пропуску (ПК, КПВВ) здійснення температурного скринінгу осіб та організації взаємодії із СКП;

– виконання Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 березня 2020 р. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху COVID-19»;

– рішень Кабінету Міністрів України про тимчасове закриття та припинення пішохідного сполучення в деяких пунктах пропуску через державний кордон і пунктах контролю, про тимчасове обмеження перетину державного кордону, спрямоване на запобігання поширенню на території України COVID-19, тимчасове припинення роботи КПВВ на ТОТУ АРК і м. Севастополя та виїзду з неї;

– порядку внесення інформації до бази даних щодо громадян, які слідують на в'їзд через державний кордон і на контрольовану територію України в контрольних пунктах в'їзду-виїзду з ТОТУ АРК та ОРДЛО;

– посилення оглядової роботи в пунктах пропуску з метою виявлення товарів протиепідемічного призначення, експорт яких обмежено;

– видачі в ППР (ПК, КПВВ) інформованих згод особам і передачу других примірників таких згод представникам санітарно-карантинних підрозділів (далі – про припинення видачі інформованих згод);

– постановки на контроль і проставляння дата-штампів у паспортних документах осіб, які дали інформовану згоду (надалі про припинення цих заходів);

– внесення змін до законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню COVID-19, зокрема щодо встановлення адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, а також порядок дій у пунктах пропуску (ПК, КПВВ);

– забезпечення опитування осіб і перевірки наявності встановленого на їх мобільних пристроях електронного сервісу «Дій вдома», порядку дій персоналу ДПСУ, зокрема щодо ведення кількісного обліку осіб, які встановили ЕС «Дій вдома», інформування представників СКП і НП про осіб, котрі не встановили такий мобільний додаток, і їх відповідний облік.

IV. Вжито заходів для особистої безпеки персоналу служби під час виконання завдань в умовах поширення на території України COVID-19:

– забезпечено відповідними засобами індивідуального захисту особовий склад, що залучається до проведення завдань (масками, респираторами, рукавичками, захисним окулярами, а також спеціальними ізолюючими комбінезонами за рахунок перерозподілу власних резервів і допомоги взаємодіючих структур і місцевих органів влади);

– підготовлено відомчі заклади охорони здоров'я до прийому осіб із легким і середнім перебігом захворювання в умовах масового надходження інфекційних хворих;

У медичних підрозділах у наявності 34 автомобілі швидкої медичної допомоги (санітарні автомобілі) для транспортування пацієнтів і здійснення основного медичного нагляду за ними, з них 8 реанімобілів (обладнаних апаратурою для проведення інтенсивної терапії). Для проведення аеромедичної евакуації визначені 4 авіамедичні бригади військово-медичних клінічних центрів (у складі: анестезіолог, сестра медична – анестезист) із розрахунку: ГВМКЦ (КИЇВ) – 2, ВМКЦ (ЛЬВІВ) – 1, ВМКЦ (ОДЕСА) – 1). З цією метою на аеродромі базування ОДЕСА утримується в готовності модернізований транспортно-санітарний вертоліт Мі-8 МСБ.

– забезпечено чергування машин швидкої допомоги, розгортання приміщень для ізоляції потенційно хворих (за сприяння МОЗ);

– видано організаційні накази АДПСУ («Про організацію додаткових заходів щодо запобігання виникненню і поширенню захво-

рювань на COVID-19» від 20 березня 2020 р. № 168 та «Про заходи з локалізації та ліквідації осередку інфекції» від 27 квітня 2020 р. № 225-АГ);

Наказами визначено Алгоритм дій особового складу ДПСУ у разі прибуття із країн, у яких зареєстровані випадки захворювань на COVID-19, контакту із хворими й організації заходів у зв'язку з виявленням серед особового складу АДПСУ кількох випадків COVID-19.

– розроблено План основних заходів ДПСУ на період приведення у вищі режими функціонування в разі занесення і поширення випадків COVID-19.

– підготовлено та направлено до органів ДПСУ розпорядження з метою організації та проведення протиепідемічних заходів і дотримання безпеки персоналу. Стосовно доведення алгоритму дій для органів, визначення завдань закладам охорони здоров'я; проведення протиепідемічних і режимно-обмежувальних заходів АДПСУ; проведення термометрії у 100% особового складу; організації протиепідемічних заходів у зв'язку з виявленням підозр і захворювань на COVID-19 серед особового складу; організації роботи закладів охорони здоров'я ДПСУ в умовах надзвичайної медико-біологічної ситуації тощо.

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що останнім часом Україну найбільше сколихнули світові та українські тенденції поширення коронавірусу, посилення обмежувальних і карантинних заходів, політичні, економічні та безпекові загрози національній безпеці в контексті пандемії.

Так, під час безпрецедентної кризи, пов'язаної з пандемією коронавірусу, уряди різних країн по всьому світу активізують свої зусилля з посилення національної безпеки, боротьби з глобальним поширенням коронавірусу шляхом прийняття різних заходів для підтримки систем охорони здоров'я, захисту економіки та забезпечення громадського порядку і безпеки державного кордону, а перспектива великої кількості жертв і краху систем охорони

здоров'я змусила країни запровадити домашню ізоляцію для мільйонів людей.

Отже, загроза епідемії коронавірусу стала для Української держави краш-тестом на адекватність і функціональність, де разом із нею тестується і сама система національної безпеки України та її головні державно-управлінські функції, зокрема оцінка та прогнозування ситуації, яка склалася з поширенням

коронавірусу COVID-19, прийняття управлінських рішень із координації діяльності органів сектору безпеки й оборони для запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, організація роботи відповідальних структур та інституцій щодо впровадження протиепідемічних заходів, формування правового поля політики національної безпеки тощо.

Анотація

У статті досліджуються заходи, що здійснюються органами Державної прикордонної служби України щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Визначені проблемні питання реагування на загрози національній безпеці щодо санітарно-епідемічного благополуччя населення у зв'язку з поширенням коронавірусу COVID-19. Встановлено, що в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19 невизначеність щодо структури, цілей і завдань системи забезпечення національної безпеки України, відсутність необхідного рівня координації дій і чіткого порядку взаємодії її суб'єктів при реагуванні, у т. ч. на глобальні загрози та ризики у кризовий період, спричинений коронавірусом SARS-CoV-2, є суттєвими перешкодами для реалізації ефективної політики державного реагування на загрози національній безпеці щодо забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення. З метою ефективного реагування на загрози та ризики поширенням коронавірусу COVID-19 пропонується зосередити увагу на актуальних питаннях забезпечення національної безпеки у сфері безпеки державного кордону, а саме прийняття управлінських рішень із координації діяльності органів Державної прикордонної служби України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

За результатами аналізу сучасної міжнародної, суспільно-політичної, санітарно-епідеміологічної та безпекової ситуації на державному кордоні України визначено комплекс цілеспрямованих управлінських дій (заходів) із боку органів Державної прикордонної служби України щодо реалізації плану запобігання занесенню і поширенню на території України коронавірусу COVID-19, а саме нормативне врегулювання тимчасових обмежень щодо порядку переміщення через державний кордон осіб і транспортних засобів; організація контролю та забезпечення оперативного реагування на зміни обстановки; організація діяльності органів охорони кордону з питань забезпечення здійснення прикордонного контролю та виконання тимчасових обмежень.

Ключові слова: державне управління, національна безпека, прикордонна безпека, прикордонна служба.

Nikiforenko V.S. On the measures taken by the State Border Guard Service of Ukraine to ensure the national security in the context of the epidemic of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2

Summary

The article examines the measures taken by the State Border Guard Service of Ukraine to ensure national security in the event of an outbreak of acute respiratory disease COVID-19 caused by the coronavirus SARS-CoV-2. Problematic issues of response to threats to national security in relation

to the sanitary and epidemiological well-being of the population in connection with the spread of coronavirus COVID-19 have been identified. It is established that in the conditions of the outbreak of acute respiratory disease COVID-19 uncertainty about the structure, goals and objectives of the national security system of Ukraine, lack of the necessary level of coordination and clear order of interaction of its subjects in response, including global threats and risks in the crisis period caused by the coronavirus SARS-CoV-2 are significant obstacles to the implementation of an effective policy of state response to threats to national security to ensure the sanitary and epidemiological well-being of the population. In order to effectively respond to threats and risks of spreading coronavirus COVID-19, it is proposed to focus on topical issues of national security in the field of state border security, namely management decisions to coordinate the activities of the State Border Guard Service of Ukraine to prevent the spread of acute respiratory COVID-19 disease caused by the coronavirus SARS-CoV-2.

Based on the analysis of the current international, socio-political, sanitary-epidemiological and security situation on the state border of Ukraine, a set of purposeful management actions (measures) by the State Border Guard Service of Ukraine to implement the plan to prevent the introduction and spread of coronavirus COVID-19. Among them: normative regulation of temporary restrictions on the procedure for movement of persons and vehicles across the state border; organization of control and ensuring prompt response to changes in the situation; organization of activities of border protection bodies on issues of ensuring the implementation of border control and implementation of temporary restrictions.

Key words: public administration, national security, border security, border service.

Список використаних джерел:

1. Бурбела Т.М., Кондратов С.І. Деякі проблеми реагування на поширення COVID-19 у контексті забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури. *Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень*. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/deyaki-problemi-reaguvannya-na-poshirennya-covid-19-u-konteksti>.
2. Горбулін В. «Чорна діра» : нескінченний тупик урегулювання. URL: http://gazeta.dt.ua/internal/chorna-dira-neskinchenniy-tupik-uregulyuvannya_.html.
3. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 № 211.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 березня 2020 р. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 Указом Президента України від 13 березня 2020 р. № 87/2020.
5. Про тимчасове закриття деяких пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю і припинення в них пішохідного сполучення : Розпорядження КМУ від 13 березня 2020 р. № 288-р.
6. Про тимчасове обмеження перетинання державного кордону, спрямоване на запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 від 14 березня 2020 р. № 287-р (із змінами та доповненнями).
7. Резнікова О. «Щодо удосконалення кризового менеджменту та розвитку інших складових національної стійкості в умовах пандемії COVID-19». Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/schodo-udoskonallya-krizovogo-menedzhmentu-ta-rozvitku-inshikh>.